

Metodologia de incluziune a copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități în instituțiile de educație timpurie

I.DISPOZIȚII GENERALE

1. Metodologia de incluziune a copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități în instituțiile de educație timpurie (în continuare Metodologie) este elaborată în conformitate cu prevederile Codului Educației al Republicii Moldova 152/2014, Programului de dezvoltare a educației incluzive pentru anii 2024-2027, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr.950/2023, Statului Instituției Publice Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 1042/2023, Regulamentului-tip al instituției de educație timpurie, ordinul MECC nr.254/2017.
2. Prezenta Metodologie stabilește modul de proiectare, organizare, implementare și monitorizare a procesului de incluziune educațională a copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități în instituțiile de educație timpurie. Totodată, Metodologia urmărește asigurarea unei educații timpurii de calitate, satisfacerea nevoilor educaționale individuale ale copiilor, dezvoltarea lor armonioasă și pregătirea copiilor cu cerințe educaționale speciale pentru tranziția socio-educatională către învățământul primar.
3. Metodologia este obligatorie pentru aplicare în activitatea organelor locale de specialitate în domeniul învățământului, structurilor teritoriale de asistență psihopedagogică, cadrelor de conducere, cadrelor didactice, specialiștilor care asistă copiii cu cerințe educaționale speciale din creșe, grădinițe, școli primare-grădinițe, gimnazii-grădinițe, părinților/reprezentanților legali.
4. În sensul prezentei Metodologii, următoarele noțiuni principale semnifică:
 - a) *cadru didactic de sprijin* – cadru didactic în domeniul pedagogiei, psihopedagogiei și psihopedagogiei speciale, care acordă asistență psihopedagogică copiilor cu cerințe educaționale speciale;
 - b) *cerințe educaționale speciale* – necesități educaționale ale copilului, care implică o educație adaptată particularităților individuale sau caracteristice unei dizabilități ori tulburări de învățare, precum și o intervenție specifică prin acțiuni de reabilitare sau recuperare corespunzătoare;
 - c) *comisie multidisciplinară instituțională* – structură creată pentru coordonarea proceselor de dezvoltare a educației incluzive în instituția de educație timpurie;
 - d) *centru de resurse pentru educația incluzivă* – subdiviziunea instituției de învățământ preșcolar care acordă asistență psihopedagogică copiilor cu cerințe educaționale speciale;
 - e) *educație incluzivă* – proces educațional care răspunde diversității copiilor și cerințelor individuale de dezvoltare și oferă oportunități și șanse egale de a beneficia de drepturile fundamentale ale omului la dezvoltare și educație de calitate în medii comune de învățare;
 - f) *evaluarea dezvoltării copilului* – proces dinamic, holistic, continuu și complex de determinare a particularităților individuale ale copilului pe domenii de dezvoltare, a capacității de învățare a acestuia și de identificare a potențialului actual și a potențialului optim;
 - g) *interesul superior al copilului* – asigurarea condițiilor adecvate pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului, ținând cont de particularitățile individuale ale personalității lui și de situația concretă în care acesta se află;
 - h) *plan educațional individualizat* – instrument de organizare și realizare coordonată a procesului educațional pentru beneficiarii cu cerințe educaționale speciale;
 - i) *suport educațional* – activități, programe și servicii de sprijin acordate copilului, care, din anumite motive, nu poate studia conform unui program standard, nu poate însuși materia conform curriculumului de bază și necesită pregătire și sprijin adițional;
 - j) *reprezentant legal al copilului* – părintele copilului, persoană sau autoritate, desemnată, conform legii, să apere drepturile și interesele legitime ale copilului și să acționeze în numele

copilului în materie de protecție, siguranță, ocrotire a sănătății, educație, proprietate și în alte domenii.

II. ORGANIZAREA PROCESULUI DE INCLUZIUNE EDUCAȚIONALĂ ÎN INSTITUȚIA DE EDUCAȚIE TIMPURIE

5. Educația incluzivă în instituția de educație timpurie se adresează tuturor copiilor din comunitate, inclusiv celor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități care au nevoie de recuperare/reabilitare și de incluziune socio-educațională.
6. Procesul de incluziune educațională la nivelul instituției de educație timpurie este coordonat de Comisia multidisciplinară instituțională.
7. Pentru copiii care împlinesc vârsta de 6 ani până la 1 septembrie a anului în curs, înscrierea și frecventarea instituției de învățământ preșcolar este obligatorie. În situația în care directorul instituției constată existența în localitate a unor copii neînmatriculați cu vârsta de 6 ani sau a copiilor cu dizabilități severe, accentuate sau medii, acesta este obligat să se autosesizeze și să inițieze discuții cu părinții pentru înscrierea copilului. În cazul refuzului părinților/reprezentanților legali, directorul va sesiza autoritatea publică locală prin completarea Fișei de sesizare și va informa structura teritorială de asistență psihopedagogică.
5. Copiii care manifestă semne privind potențiale probleme de dezvoltare sau comportamentale, dificultăți de adaptare și învățare care ar necesita intervenții suplimentare pot fi identificați: în procesul de înmatriculare în instituția de învățământ (prin prezentarea extrasului din istoria dezvoltării copilului cu concluziile despre starea sănătății lui și/sau a certificatului de dizabilitate și capacitate de muncă, analizei carnetului medical); informarea din partea părintelui/reprezentantului legal al copilului sau în baza observării nivelului de achiziții și comportamentului copilului în procesului educațional.
6. Copiii cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități sunt înmatriculați în instituția de învățământ în grupa corespunzătoare vârstei acestora, pentru a facilita conectarea cu semenii și dezvoltarea competențelor specifice vârstei.
7. Administrația instituției în funcție de capacitate instituțională poate înscrie copiii cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități în grupele de tip general prin stabilirea unui număr redus de copii față de media efectivelor obișnuite, în corespundere cu prevederile Regulamentul-tip al instituției de educație timpurie.
8. După înmatricularea copilului în instituția de educație timpurie, acesta parcurge, pe o perioadă de aproximativ 1-2 luni, un proces de adaptare, fiind monitorizat constant de către educator. În această etapă, cadrul didactic desfășoară activități menite să sprijine acomodarea copilului cu programul și regulile instituției, facilitarea interacțiunii cu semenii și dezvoltarea relațiilor interpersonale, contribuind astfel la integrarea treptată și incluziunea acestuia în mediul educațional.
9. Pentru stabilirea nivelului de cunoștințe, deprinderi și capacități ale copiilor, educatorul realizează evaluarea inițială și finală, aplicând Fișa de monitorizare și evaluare a dezvoltării copilului, în conformitate cu Standardele de învățare și dezvoltare a copilului pentru toți copiii din grupă, indiferent de dificultățile existente.
10. În situația în care educatorul observă sau identifică semne ale unor posibile dificultăți de dezvoltare, comportament, adaptare sau învățare la copil, acesta informează președintele Comisiei multidisciplinare instituționale.
11. Urmare al identificării unor potențiale dificultăți în dezvoltarea copilului, președintele Comisiei multidisciplinare instituționale convoacă o ședință a comisiei, la care este invitat și părintele/reprezentantul legal. În cadru întâlnirii sunt prezentate rezultate Fișei de monitorizare, iar părintele este informat cu privire la dificultățile observate, importanța realizării unei evaluări inițiale și necesitatea exprimării acordului informat privind această evaluare.

12. Evaluarea inițială se realizează pe parcursul a cel mult 10 zile lucrătoare de la data constatării necesității unei atare evaluări.
13. Evaluarea inițială a dezvoltării copilului se realizează, obligatoriu, cu acordul scris al unui părinte/reprezentant legal al copilului. În cazul în care acesta refuză să accepte evaluarea inițială, instituția are responsabilitatea de a-l informa și sensibiliza cu privire la importanța procesului pentru dezvoltarea copilului. Dacă părintele își menține refuzul, acesta trebuie exprimat în scris, iar documentul se păstrează în dosarul Comisiei multidisciplinare instituționale. În situațiile în care refuzul evaluării poate afecta interesul superior al copilului, instituția preșcolară are obligația de a sesiza autoritatea tutelară locală sau teritorială, care poate lua măsuri în vederea protejării drepturilor și intereselor copilului.
14. În situația în care pe parcursul anilor, părintele își exprimă în scris dezacordul privind realizarea evaluării inițiale și complexe, iar copilul nu înregistrează progrese în dezvoltare, educatorul poate consemna în Raportul privind dezvoltarea fizică, cognitivă, personală, socio-emoțională și lingvistică a copilului, întocmit la finele grupei pregătitoare, la compartimentul „Concluzii și recomandări”, faptul că, în perioada vârstei timpurii, părintele a refuzat realizarea evaluării inițiale și complexe.
15. În rezultatul obținerii acordului scris pentru evaluare, președintele Comisiei multidisciplinare instituționale inițiază procesul de evaluare inițială și delegă responsabilitățile membrilor echipei. Evaluarea se va desfășura în conformitate cu Instrucțiunea de aplicare în educație timpurie a Metodologiei de evaluare a dezvoltării copilului. În cazul instituțiilor de educație timpurie cu 1-3 grupe, evaluarea inițială se realizează de către educatorul/ii de la grupă și directorul instituției.
16. În rezultatul evaluării inițiale membrii Comisiei multidisciplinare instituționale analizează rezultatele obținute în baza Fișei de monitorizare și evaluare a dezvoltării copilului, observațiile realizate, testele aplicate, precum și informații privind capacitatea de învățare, comportamentul în diferite contexte și manifestările psiho-socio-emoționale ale copilului. Pe baza acestor analize comisia decide, după caz, dacă copilul prezintă sau nu probleme de dezvoltare, dificultăți de învățare pe domeniul/domeniile (se indică conform Standardelor de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani), de comportament. Concluziile sunt consemnate într-un proces-verbal de evaluare a dezvoltării copilului. Toate procesele-verbale ale ședințelor Comisiei multidisciplinare instituționale sunt înregistrate în Registrul de evidență a proceselor-verbale de evaluare inițială a dezvoltării copilului.
17. Urmare a constatării necesității realizării evaluării complexe ale dezvoltării copilului, realizată de către specialiști calificați din cadrul Structurii teritoriale de asistență psihopedagogică, se solicită și se obține acordul în scris al unui părinte/reprezentant legal. Ulterior dosarul copilului este referit către structură, însoțit de Referința de solicitare a evaluării complexe a dezvoltării copilului împreună cu actele corespunzătoare procedurii de evaluare.
18. Odată cu recepționarea dosarului, evaluarea complexă a dezvoltării copilului se realizează de către specialiștii din cadrul Structurii teritoriale de asistență psihopedagogică conform Instrucțiunii de aplicare în educația timpurie a Metodologiei de evaluare a dezvoltării copilului.
19. Evaluarea complexă a dezvoltării copilului se realizează în cel mult o luna de zile de la referirea cazului și cu prezența părintelui/reprezentantului legal. Instituția de educație timpurie va informa părinții copiilor care urmează a fi evaluați cu privire la scopul, data și locația în care se va desfășura evaluarea. Aceasta se poate desfășura și în instituția de educație timpurie, unde președintele Comisiei multidisciplinare instituționale va oferi un spațiu confortabil, luminos și prietenos copilului.
20. În urma evaluării complexe, Structura teritorială de asistență psihopedagogică întocmește Raportul de evaluare, care include concluzii și recomandări corespunzătoare, precum și o concluzie generală privind identificarea sau neidentificarea cerințelor educaționale speciale, forma de incluziune, perioada de reevaluare și serviciile de suport necesare pentru copil. Acesta

va fi prezentat în instituția de educație timpurie și recepționat contra semnătură de către președintele Comisiei multidisciplinare instituționale.

21. În rezultatul evaluării complexe realizate de Structura teritorială de asistență psihopedagogică, reieșind din numărul copiilor cu cerințe educaționale speciale, necesitățile copiilor înrolați și, desigur, din resursele disponibile, instituția de educație timpurie creează și dezvoltă servicii de suport individualizat. Scopul acestor servicii este de a facilita incluziunea copiilor cu cerințe educaționale speciale în sistemul educațional general. Serviciile sunt acordate prin intervențiile personalului de suport (cadru didactic de sprijin, psiholog, logoped, psihopedagog) în cadrul Centrului de resurse pentru educația incluzivă sau cabinetul specialiștilor.
22. Pentru copiii cu cerințe educaționale speciale, pentru care structura teritorială de asistență psihopedagogică a recomandat elaborarea Planului educațional individualizat (PEI), echipa responsabilă inițiază procesul de elaborare și implementare a PEI imediat după recepționarea raportului de evaluare/reevaluare complexă, în conformitate cu Instrucțiunea privind elaborarea Planului educațional individualizat, aprobată prin Ordinul MECC nr. 1780/2018.
23. Individualizarea procesului educațional la vârsta timpurie presupune adaptarea activităților educaționale la particularitățile individuale de dezvoltare și potențialul copilului, asigurând valorificarea maximal posibilă a acestuia în corespundere cu Planul educațional individualizat al copiilor cu cerințe educaționale speciale.
24. Pe baza rezultatelor evaluării complexe a dezvoltării copilului și a informațiilor referitoare la necesitățile acestuia, echipa de elaborare a Planului educațional individualizat convine asupra adaptărilor necesare: *psihopedagogice* (strategii, procedee, activități și a materialelor didactice) *ambientale* (intervențiile în mediul fizic al grupei, în alte spații) și *adaptări curriculare* (strategii de predare-învățare-evaluare) de care are nevoie copilul pentru asigurarea incluziunii educaționale de calitate. Acestea urmăresc să faciliteze incluziunea copilului în activitățile educaționale, pe domenii de activitate, în concordanță cu Curriculumul pentru educația timpurie, și să sprijine realizarea eficientă a obiectivelor stabilite pentru intervențiile de asistență individualizată.
25. Planul educațional individualizat este elaborat sub coordonarea educatorului, semnat de părinte/reprezentant legal, analizat în cadrul Consiliului Pedagogic, aprobat de director și se păstrează în dosarul copilului. Pentru facilitarea accesului, asigurarea realizării obiectivelor și cooperării între specialiști în procesul de realizare, fiecărui membru al echipei PEI i se distribuie o copie a PEI-ului aprobat, inclusiv părintelui.
26. Serviciile de suport individualizat se instituie prin decizia managerului instituției de educație timpurie. Numărul de posturi de cadru didactic de sprijin se stabilește anual, în dependență de numărul copiilor cu cerințe educaționale speciale din instituție, pentru care structura de asistență psihopedagogică a recomandat acest serviciu, urmând Mecanismul de determinare a normei didactice a CDS, care este coordonat de Structura teritorială de asistență psihopedagogică, Personalul de suport este angajat în corespundere cu Normele de personal pentru instituțiile antepreșcolare, instituțiile de învățământ preșcolar și instituțiile de învățământ general de diferite niveluri sau programe integrate, Ordinul MEC nr. 122/2025.
27. Pentru copii cu cerințe educaționale speciale la care Structura teritorială de asistență psihopedagogică le-a recomandat forma de incluziune parțială, Comisia multidisciplinară instituțională de comun acord cu părintele/reprezentantul legal al copilului elaborează programul zilnic de frecventare a grădiniței în corespundere necesitățile copilului, care este aprobat de directorul instituției.
28. Serviciile de suport individualizat oferite în instituția de educație timpurie se realizează cu acordul în scris al părintelui/reprezentantului legal, conform orarului/graficului de asistență (pentru activități individuale sau de grup) stabilit și adus la cunoștință acestuia. Activitățile sunt planificate în corespundere cu necesitățile copilului, recomandările structurii de asistență psihopedagogică și prevederile planului educațional individualizat. Specialiștii care asistă copilul

- elaborează Planul de intervenție individualizat, care include obiectivele specifice pe domeniul intervenție, proiectarea activităților propriu-zise, precum și termenele de realizare.
29. Activitățile de asistență individuală sau de grup se desfășoară în spații corespunzătoare și prietenoase copilului precum: sala grupei, cabinetele specialiștilor de profil (psiholog, logoped) sau în cadrul Centrului de resurse pentru educația incluzivă, spații care sunt special amenajate corespunzător nevoilor acestuia. Participarea copilului la activitățile de asistență individuală sau de grup are loc după finalizarea activității din cadrul programului grupei, astfel să nu fie afectată implicarea sa în activități colective.
 30. Centrul de resurse pentru educația incluzivă este creat în baza deciziei administrației instituției de învățământ, coordonată cu organul local de specialitate în domeniul învățământului și fondatorul instituției de educație timpurie. Decizia întemeierii serviciului este bazată pe rezultatele evaluării necesităților instituției, reieșite inclusiv din evaluarea inițială și complexă a dezvoltării copiilor înrolați.
 31. În situația în care instituția nu dispune de servicii educaționale de suport necesare pentru asigurarea individualizării, președintele CMI poate apela la serviciile Structurii teritoriale de asistență psihopedagogică.
 32. Copiii cu dizabilitate severă pot fi însoțiți, în cadrul instituției de educație timpurie, de către asistentul personal, care le oferă sprijin și asistență conform atribuțiilor prevăzute în fișa postului. Prezența asistentului personal în instituție are rol de a susține copilul în desfășurarea activităților zilnice, în respectarea rutinei și la participarea la activitățile de grup. Asistentul personal prezintă anual directorului instituției de educație timpurie, un certificat medical care să ateste efectuarea examinării medicale periodice, conform reglementărilor în vigoare.
 33. Procesul de reevaluare a dezvoltării copilului este realizat în scopul constatării progreselor/regreselor în dezvoltare, identificarea de noi necesități, determinării eficienței programelor de intervenție și a progreselor în dezvoltarea copilului. Pentru copilul cu cerințe educaționale speciale, identificat și asistat în instituția de educație timpurie, reevaluarea este realizată de către Comisia multidisciplinară instituțională (în procesul revizuirii PEI) semestrial.
 34. Structura teritorială de asistență psihopedagogică realizează reevaluarea complexă a dezvoltării copilului conform periodicității stabilite în raportul de evaluare complexă, de regulă, o dată în an.
 35. Copii cu cerințe educaționale speciale din grupa pregătitoare, obligatoriu sunt reevaluați complex de către Structura teritorială de asistență psihopedagogică în anul curent de studii.
 36. În baza rezultatelor monitorizării progresului în dezvoltarea copilului, reevaluarea complexă a dezvoltării copilului se realizează revizuirea/actualizarea Planului educațional individualizat prin completarea Fișei de revizuire/actualizare a PEI (Anexa 1).
 37. Activitatea specialiștilor implicați în asistența copiilor cu cerințe educaționale speciale este monitorizată de către administrația instituției, Comisia multidisciplinară instituțională și Structura teritorială de asistență psihopedagogică.
 38. În situația când copilul a fost transferat dintr-o instituție de educație timpurie în alta, sau dintr-un raion în altul, președintele Comisiei multidisciplinare instituționale transmite prin intermediul părintelui/reprezentantului legal Raportul de evaluare/reevaluare complexă și ultimul Plan educațional individualizat elaborat și informează Structura teritorială de asistență psihopedagogică despre transfer. În momentul în care copilul cu cerințe educaționale speciale pleacă peste hotare, președintele Comisiei multidisciplinare instituțională anunță Structura teritorială de asistență psihopedagogică.
 39. Copiii cu cerințe educaționale speciale care urmează să treacă la un nou nivel de învățământ, vor beneficia de un proces de pregătire pentru tranziție. Acest demers are ca scop facilitarea trecerii treptate a copilului din învățământul preșcolar la cel primar și accesul la serviciile conexe necesare. Activitățile vor fi orientate spre sprijinirea copilului la noile cerințe educaționale și sociale, prin activități individualizate care să asigure dezvoltarea abilităților esențiale și susținerea

progresivă a copilului în dobândirea independenței, astfel încât să se integreze armonios în mediul școlar și, ulterior, în viața de zi cu zi.

40. Sarcina de coordonare a implementării acestui plan îi revine Comisiei multidisciplinare instituționale. Responsabilitatea elaborării și implementării acestuia revine echipei PEI, cadrului didactic de sprijin, educatorului/educatorilor la grupă.
41. Procesul de pregătire a tranziției de la educația timpurie la învățământul primar presupune parcurgerea unor etape esențiale, menite să asigure o adaptare progresivă și eficientă a copilului noului context educațional (Anexa 2):

Etapa pre-tranziție are rolul de a pregăti copilul și familia pentru schimbările generate de trecere de la grădiniță la școală și include următoarele acțiuni:

- Pregătirea copilului pentru noua rutină școlară prin introducerea treptată a unui program zilnic care să reflecte structura unei zile școlare, incluzând momente pentru activități educaționale, recreative și de odihnă cu scopul de a familiariza copilul cu ritmul și cerințele specifice mediului școlar.
- Implicarea părinților în procesul de tranziție prin realizarea discuțiilor individuale pentru: identificarea așteptărilor privind înscrierea copilului la școală; stabilirea, în comun cu părinții a tipurilor de servicii de suport necesare copilului pentru atingerea obiectivelor educaționale.
- Promovarea unei percepții pozitive asupra școlii prin discuții despre școală într-un mod pozitiv, evidențiind oportunitățile de învățare, de interacțiune socială și de dezvoltare personală.
- Familiarizarea copilului cu mediul școlar prin: organizarea vizitelor în școală (ex. „Ziua ușilor deschise”); familiarizarea cu mediul clasei (poziționarea băncilor, tablei, altor obiecte de școală), interacțiunea cu viitorul învățător; explorarea spațiilor școlare relevante (sala de clasă, curtea, bibliotecă, centrul de resurse pentru educația incluzivă, cantina, grupurile sanitare); prezentarea unor materiale video sau povești despre școală.
- Stimularea autonomiei personale prin realizarea activităților care să sprijine copilul în dezvoltarea independenței în sarcini cotidiene precum: îmbrăcatul/dezbrăcatul singur, gestionarea obiectelor personale, utilizarea independentă a toaletei, respectarea regulilor simple și colaborarea cu alți copii.
- Selectarea instituției de învățământ potrivite prin sprijinirea părinților în luarea unei decizii informate privind alegerea instituției de învățământ care oferă cele mai bune condiții pentru asigurarea incluziunii educaționale, în conformitate cu principiile educației incluzive și cu nevoile individuale ale acestuia.

Etapa de tranziție are loc la începutul incluziunii copilului în școală și are ca scop asigurarea adaptării eficiente în noul mediu educațional, activitățile specifice acestei etape includ:

- Informarea și familiarizarea specialiștilor din școală cu dosarul copilului și necesităților educaționale ale acestuia prin: documentarea privind progresul și necesitățile copilului, utilizând Raportul de dezvoltare fizică, socio-emoțională, cognitivă a limbajului și comunicării, precum și a dezvoltării capacităților și aptitudinilor de învățare, eliberat la finele grupei pregătitoare, Raportul de evaluare/reevaluare complexă, elaborat de SAP, alte documente relevante.
- Asigurarea prezentării la instituția de învățământ în care a fost înscris copilul a Raportului de evaluare/reevaluare complexă a dezvoltării copilului.
- Identificarea nevoilor educaționale și punctelor forte ale elevului, pentru a asigura o abordare educațională individualizată.
- Stabilirea serviciilor de suport necesare în mediul școlar pentru atingerea obiectivelor educaționale stabilite și satisfacerea necesităților individuale ale elevului.
- Implementarea măsurilor de suport pentru facilitarea incluziunii educaționale prin adaptări ambientale (asigurarea accesului fizic în spațiile școlii, modificarea aranjamentului spațiului clasei, crearea unui spațiu predictibil și structurat) și adaptări psihopedagogice (adaptarea tehnologiilor și materialelor didactice pentru a facilita procesul de învățare).

- Organizarea activităților de incluziune socio-educatională a copilului orientate spre de cunoaștere și autocunoaștere, dezvoltarea abilităților de comunicare și relaționare, interacțiune pozitivă cu colegii de clasă, promovarea acceptării și cooperării în cadrul grupului etc.
42. Pentru copiii cu cerințe educaționale speciale care au fost înscriși în clasa I, se completează Raportul privind dezvoltarea fizică, cognitivă, personală, socio-emoțională a limbajului și comunicării precum și a dezvoltării capacităților și aptitudinilor de învățare. Totodată, se eliberează părintelui Raportul de evaluare/reevaluare complexă.
43. Înmatricularea copilului cu cerințe educaționale speciale în clasa a I-a se realizează în corespundere cu Metodologia de înscriere a copiilor în clasa a I-a, ordinul MEC nr. 1951/2024.

III. ATRIBUȚII ȘI RESPONSABILITĂȚI LA NIVEL DE STRUCTURI/SERVICII DE SUPT:

44. Structura teritorială de asistență psihopedagogică realizează următoarele activități în scopul organizării și monitorizării procesului educațional pentru copiii cu cerințe educaționale speciale din instituțiile de educație timpurie la nivel de raion/municipiu:
- planifică și realizează evaluarea/reevaluarea complexă a dezvoltării copiilor pentru determinarea nivelului actual de dezvoltare al copilului per domenii de dezvoltare și identifică cerințele educaționale speciale ale copiilor; formulează recomandări privind serviciile de suport necesare pentru abordarea cerințelor educaționale speciale constatate și pentru asigurarea accesului la educație al copiilor;
 - recomandă forma de incluziune a copiilor cu cerințe educaționale speciale: totală, parțială, ocazională;
 - monitorizează organizarea, de către instituțiile de învățământ, a demersurilor necesare pentru incluziunea educațională efectivă a copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități;
 - aprobă instituirea normelor de cadru didactic de sprijin în instituțiile de educație timpurie corespunzător numărului de copii cu cerințe educaționale speciale constatate;
 - planifică, în baza rezultatelor evaluării complexe a dezvoltării copiilor, intervenții specializate, pentru abordarea cerințelor educaționale speciale ale copiilor din instituțiile de educație timpurie în care nu sunt instituite posturi de personal de suport: cadru didactic de sprijin, psiholog, logoped, psihopedagog;
 - elaborează și realizează, prin servicii mobile, acordate la locul de aflare al copilului, programe individualizate de asistență educațională, psihopedagogică, psihologică, logopedică;
 - acordă suport metodologic în cazuri specifice de evaluare și asistență a copiilor care necesită abordare specială și experiență de specialitate;
 - monitorizează și evaluează activitatea instituțiilor de învățământ din perspectiva educației incluzive și a asistenței psihopedagogice;
 - monitorizează utilizarea resurselor destinate dezvoltării educației incluzive și prezintă propuneri de eficientizare sau redirectionare a resurselor conform necesităților beneficiarilor;
 - coordonează, monitorizează și evaluează activitatea psihologilor, a logopezilor, a cadrelor didactice de sprijin din instituțiile de educație timpurie;
 - colaborează cu și sprijină comisiile multidisciplinare instituționale, alte structuri/servicii instituționale în procesele aferente dezvoltării educației incluzive;
 - colaborează cu familia copilului cu cerințe educaționale speciale în vederea asigurării transferului de informații privind educația și dezvoltarea copilului și informarea acestora referitor la comunicarea și conlucrarea cu instituția de învățământ privind cazurile problemă, pentru a coordona acțiunile și a adopta o strategie unificată de acțiune, cu abordarea individualizată a fiecărui caz.

45. Consiliul de administrație al instituției, cu rol de decizie în domeniul administrativ, are următoarele atribuții:
- examinează și avizează lista nominală a copiilor cu cerințe educaționale speciale recomandată de structurile teritoriale de asistență psihopedagogică (SAP);
 - discută/examinează principalele bariere și provocări, care ar putea împiedica participarea copiilor cu cerințe educaționale speciale la activități, inclusiv impedimente în organizarea procesului educațional individualizat (constrângeri organizatorice, didactice, bugetare, resurse umane, materiale, metodologice, didactice), asigurând transparența și corectitudinea valorificării acestora;
 - analizează propunerile privind crearea și asigurarea funcționalității structurilor de suport individualizat pentru copiii cu cerințe educaționale speciale în instituție, conform necesităților (psiholog, logoped, psihopedagog, cadru didactic de sprijin, alți specialiști de profil);
 - examinează și aprobă norma cadrului didactic de sprijin (CDS), conform necesităților și recomandărilor structurii teritoriale de asistență psihopedagogică;
 - identifică soluții optime pentru crearea/dotarea Centrului de resurse pentru educația incluzivă, dotarea cu tehnologii informaționale și de comunicare, echipament specializat, alimentație etc.;
 - evaluează nivelul de accesibilitate a spațiilor instituției pentru copiii cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități și planifică resurse pentru asigurarea accesului;
 - identifică parteneri potențiali și stabilește mecanisme de colaborare.
46. Consiliul pedagogic, cu rol de decizie în domeniul educațional realizează următoarele activități:
- discută și aprobă componența nominală a Comisiei multidisciplinare instituționale, la început de an de studii;
 - analizează propunerile Comisiei multidisciplinare instituționale privind situația educațională a copiilor cu cerințe educaționale speciale din instituție și aprobă Planurile educaționale individualizate pentru fiecare copil cu cerințe educaționale speciale și/sau adaptările în urma revizuirii/actualizării PEI;
 - aprobă planurile de activitate ale Comisiei multidisciplinare instituționale, Centrului de Resurse pentru Educația Incluzivă, cadrului didactic de sprijin.
47. Personalul de conducere al instituției (directorul, metodistul/a) asigură un management eficient privind organizarea procesului educațional în instituția de învățământ, prin următoarele acțiuni:
- elaborează planuri/strategii de dezvoltare instituțională, care definesc politica instituției în domeniul educației incluzive, prevederi referitoare la promovarea incluziunii educaționale în instituția de învățământ și în afara acesteia;
 - creează/asigură condiții pentru incluziunea tuturor copiilor (dezvoltă structuri instituționale și servicii de suport (educațional și non-educațional), aprobă componența Comisiei multidisciplinare instituționale și a echipelor de elaborare a Planului educațional individualizat;
 - repartizează responsabilitățile între membrii Comisiei multidisciplinare instituționale conform resurselor disponibile (umane, materiale și de timp), la prima ședință a comisiei, cu includerea/înregistrarea sarcinilor delegate în Procesul-verbal;
 - asigură accesibilitatea instituției/procesului educațional (rampe de acces, bare de sprijin, uși/trotuare lărgite, scări adaptate, echipamente/inventar și materiale didactice adaptate etc.) pentru toate categoriile de copii și părinți/reprezentanți legali ai acestora;
 - organizează procesul educațional incluziv pentru a răspunde diverselor nevoi educaționale ale copiilor în instituție. În scopul prevenirii excluderii, marginalizării copiilor cu dizabilități severe, se va acorda o atenție sporită formei de incluziune, recomandată de Structura

teritorială de asistență psihopedagogică (parțială, ocazională) pentru copil și dozarea timpului de aflare în instituție;

- examinează specificul necesităților copiilor cu cerințe educaționale speciale și asigură formarea cadrelor didactice în vederea realizării unui demers educațional individualizat de calitate;
- aprobă planurile educaționale individualizate elaborate de echipa/echipele PEI (directorul instituției);
- monitorizează activitatea Comisiei multidisciplinare instituționale și acordă asistență metodologică în vederea creșterii/asigurării calității incluziunii educaționale a copiilor cu cerințe educaționale speciale în instituție;
- dezvoltă și consolidează parteneriatele educaționale cu diferite structuri/servicii de protecție a copilului (educație, sănătate, protecție, social etc.);
- monitorizează securitatea și protecția vieții și sănătății copiilor din instituție în vederea prevenirii violenței și situațiilor de bullying în mediul educațional (identificarea/raportarea/sesizarea/ intervenția în cazurile de violență și bullying);
- desfășoară programe de informare-educare-comunicare și sensibilizare publică.

48. Comisia multidisciplinară instituțională (CMI), are rol de planificare, organizare și monitorizare a procesului educațional individualizat, este instituită anual, la începutul anului de studii, prin ordinul intern al instituției, emis de director. Din componența comisiei fac parte, directorul instituției; metodistul; 2-3 cadre didactice (pentru instituțiile cu 4 și mai multe grupe); cadrul didactic de sprijin; psihologul; logopedul; asistentul medical din instituție; conducătorul muzical; educator la grupă. În cazul instituțiilor de educație timpurie cu 1-3 grupe, în componența comisiei multidisciplinare instituționale se vor include educatorul de la grupa copilului, un cadru didactic de la altă grupă și directorul instituției.

49. În vederea organizării eficiente a procesului educațional pentru copiii cu cerințe educaționale speciale Comisia multidisciplinară instituțională realizează următoarele activități:

- se întrunește, la necesitate, în baza planului anual de activitate, dar nu mai rar de o dată la 3 luni;
- perfectează documentația în corespundere cu prevederile Instrucțiunii de aplicare în educația timpurie a Metodologiei de evaluare a dezvoltării copilului și a Regulamentului cadru al Comisiei multidisciplinare intrașcolare/instituționale, aprobate de MEC (care vizează managementul CMI, evidența copiilor cu cerințe educaționale speciale, activitatea structurilor/serviciilor de suport, procesul PEI);
- elaborează Planul și Raportul anual de activitate, ca parte a Planului/Raportului anual de activitate al instituției, aprobat de Consiliul pedagogic și directorul instituției, coordonat cu reprezentanții structurii teritoriale de asistență psihopedagogică;
- planifică și organizează evaluarea inițială a copiilor care prezintă semne privind potențiale probleme de dezvoltare și comportament;
- informează părinții/reprezentanții legali privind rezultatele evaluării inițiale și comunică despre posibilele dificultăți identificate și necesitatea unor măsuri de sprijin. Asigură acordul scris al părinților pentru evaluarea complexă a dezvoltării acestuia realizată de către specialiștii Structurii teritoriale de asistență psihopedagogică;
- referă copiii, care prezintă dificultăți de învățare, probleme de dezvoltare și comportament, către Structura teritorială de asistență psihopedagogică pentru identificarea cerințelor educaționale speciale și a serviciilor de suport necesare;
- planifică și realizează semestrial reevaluarea dezvoltării copilului care învață în baza Planului educațional individualizat;

- organizează și coordonează asistența individualizată a copiilor cu cerințe educaționale speciale la activități și în Centrul de resurse pentru educația incluzivă, conform orarului și planului de asistență per fiecare copil cu cerințe educaționale speciale;
- coordonează și monitorizează activitatea structurilor și serviciilor de suport (oferite de cadrul didactic de sprijin, psiholog, logoped, psihopedagog) pentru copiii cu cerințe educaționale speciale, pentru asigurarea calității și managementului eficient;
- identifică necesitățile de formare ale cadrelor didactice și ale specialiștilor din instituție și acordă asistență metodologică privind implementarea actelor normative și metodologice în domeniul educației incluzive;
- identifică potențialii parteneri educaționali și lansează inițiative de parteneriat în domeniul asigurării dreptului la educație și protecție a copiilor cu cerințe educaționale speciale;
- dezvoltă programe de educație parentală, planifică și organizează reuniuni ale părinților;
- monitorizează situația educațională a copiilor cu cerințe educaționale speciale, identificând situațiile vulnerabile, care pot interveni în organizarea procesului educațional de calitate;
- acordă asistență metodologică specialiștilor care asistă copiii cu cerințe educaționale speciale în elaborarea sarcinilor diferențiate și individualizate, stabilirea celor mai adecvate tehnologii de predare-evaluare în cadrul procesului educațional incluziv;
- valorifică practicile educaționale pozitive privind incluziunea copiilor cu cerințe educaționale speciale și promovează tendințele actuale în educație.

53. Centrul de resurse pentru educația incluzivă este o subdiviziune structurală a instituției de învățământ, în care se prestează servicii de suport individualizat copiilor cu cerințe educaționale speciale, atribuțiile de bază fiind:

- planifică și realizează activități de sprijin educațional pentru copiii cu cerințe educaționale speciale;
- acordă serviciile specializate de asistență psihologică, logopedică, psihopedagogică, altor tipuri, la necesitate;
- asigură condițiile de realizare a intervențiilor de sprijin în vederea facilitării dezvoltării copiilor conform necesităților acestora și potențialului individual;
- oferă asistență informațională și metodologică cadrelor didactice din instituția de învățământ privind particularitățile de dezvoltare și realizarea intervențiilor menite să rezolve problemele cu care se confruntă copiii în procesul educațional;
- coordonează și realizează, în comun cu Comisia multidisciplinară instituțională de învățământ activități de dezvoltare a procesului educațional incluziv;
- colaborează cu structurile teritoriale de asistență psihopedagogică, în comun acord cu Comisia multidisciplinară instituțională, în vederea evaluării/asistenței copilului și dezvoltării educației incluzive;
- sesizează administrația instituției de învățământ privind situațiile de risc în care se află copilul;
- administrează baze de date și monitorizează beneficiarii ai Centrului de resurse;
- desfășoară programe de informare-educare-comunicare și sensibilizare publică;
- elaborează rapoarte de activitate pe care reprezintă administrației instituției de învățământ.

54. Grupul de specialiști care are responsabilitatea elaborării și aplicării Planului educațional individualizat (PEI) pentru copilul cu cerințe educaționale speciale din cadrul instituției de învățământ este denumit echipa PEI. Această echipă desfășoară următoarele activități:

- identifică și prioritizează necesităților copilului, cu stabilirea domeniilor de dezvoltare în care urmează să fie operate intervenții de asistență individualizată;
- planifică activitățile de intervenție individualizată pe domeniile stabilite;
- formulează recomandărilor privind adaptarea conținuturilor, tehnologiilor, materialelor utilizate în asistență individualizată la necesitățile copilului;

- stabilește adaptările ambientale rezonabile pentru copilul cu cerințe educaționale speciale și a celor psihopedagogice necesare pentru realizarea asistenței educaționale individualizate a acestuia;
- cooperează cu părinții în vederea adecvării intervențiilor planificate la necesitățile copilului și implicării acestora în realizarea obiectivelor din PEI.

55. În vederea asigurării abordării identificării copiilor cu potențiale probleme în dezvoltare și comportament și individualizarea procesului educațional cadrele didactice de la grupă realizează următoarele acțiuni:

- anunță directorul și metodistul instituției despre existența copiilor ce manifestă deficiențe de dezvoltare, dificultăți de învățare, probleme comportamentale;
- participă la evaluarea, observarea copilului, acumularea informațiilor suplimentare de la părinți/reprezentanți legali, alte persoane din anturajul copilului și expune comisiei multidisciplinare instituționale rezultatele evaluării;
- perfectează lista de control pentru identificarea inițială/reevaluarea problemelor în dezvoltarea copilului;
- elaborează și aplică în comun cu părinții și specialiștii, planul educațional individualizat, în baza recomandărilor din raportul de evaluare complexă a dezvoltării copilului elaborat de către Structura teritorială de asistență psihopedagogică;
- participă la discuții cu părinții/reprezentanții legali despre dezvoltarea copilului și necesitatea evaluării complexe sau specifice și progresele în dezvoltare înregistrat de acesta.

56. Cadrul didactic de sprijin își desfășoară activitatea conformitate cu Reperele metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general ordinul MECC 209/2018 și specialiștii de profil cu rol de acordare a serviciilor specializate în instituție, realizează următoarele acțiuni:

- facilitează și susține incluziunea educațională a copilului cu cerințe educaționale speciale;
- participă de comun acord cu alți specialiști în elaborarea și implementarea planului educațional individualizat;
- elaborează și implementează planul de intervenție individualizat per domenii de dezvoltare (cognitiv, fizic/neuromotor, limbaj și comunicare, socio-emoțional, comportament adaptativ), conform necesităților copilului cu cerințe educaționale speciale;
- evaluează/reevaluează progresul în dezvoltarea copilului și adaptează planul de asistență conform potențialului și necesităților copilului.
- monitorizează progresele/regresele copilului cu cerințe educaționale speciale și conlucrează cu cadrele didactice, alți specialiști, care asistă copilul, pentru asigurarea atingerii finalităților de învățare descrise în Planul educațional individualizat.
- organizează activități de informare/formare și campanii de sensibilizare a comunității educaționale, inclusiv copii și părinți/reprezentanți legali, identificând necesitățile per instituție.
- colaborează cu părinții copilului cu cerințe educaționale speciale și propune recomandări de implicare în procesul educațional, inclusiv deciziile vizând programele de abilitare/reabilitare continuă a dezvoltării copilului.

IV. DISPOZIȚII FINALE

57. Prezenta Metodologie intră în vigoare la data aprobării și este obligatorie pentru toate instituțiile de educație timpurie din Republica Moldova.

58. Organele locale de specialitate în domeniul învățământului și structurile teritoriale de asistență psihopedagogică vor monitoriza implementarea prezentei Metodologii în vederea asigurării dreptului la educație de calitate copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități în instituțiile de educație timpurie.

59. Metodologia va fi prezentată și discutată în cadrul ședințelor consiliilor de administrație și pedagogice cu participarea reprezentanților APL I și APL II, în ședințele generale ale părinților/reprezentanților legali, în vederea aplicării uniforme a prezentei Metodologii de către toți actanții implicați.

Model
Fișă de înregistrare a rezultatelor revizuirii/actualizării PEI

Compartimentul PEI	Modificările operate
Compartimentul 2. Puncte forte și necesități	Rubrica „Puncte forte” se completează, după cum urmează: • La domeniul „Dezvoltare fizică”: „Se orientează ușor în spațiile grădiniței, grupeii”. • La domeniul „Dezvoltare cognitivă”: „Copilul reproduce, pe baza imaginilor, conținutul poveștii prezentate în desenul animat”. Rubrica „Necesități” se modifică, astfel: • La domeniul „Dezvoltare fizică”: se elimină necesitatea „Repere pentru orientare în spațiile grădiniței, grupeii” considerându-se a fi depășită. Se adaugă „Evitarea sarcinilor care implică un efort fizic intens”. • La domeniul „Dezvoltarea cognitivă”: se adaugă necesitatea „Utilizarea suportului vizual (imagini, pictograme, culori) pentru sprijinirea înțelegerii și realizării sarcinilor de clasificare și ordonare a obiectelor după criterii simple precum culoarea, mărimea și forma”. • La domeniul „Dezvoltarea socio-emoțională/afectivitate”: Nu constată necesități specifice în acest domeniu.
Compartimentul 3. Obiective și activități intervenție pe domenii dezvoltare: Domeniul 3.1. Dezvoltarea fizică	• Se consideră atins și, prin urmare, se elimină obiectivul: „Dezvoltarea abilităților de orientare în spațiile grădiniței și ale grupeii”. • Se introduce un nou obiectiv: „Dezvoltarea treptată a rezistenței fizice prin efectuarea exercițiilor de alergare adaptate nivelului de efort al copilului.”
Domeniul 3.2. Dezvoltarea socio- emoțională/afectivitate	Toate obiectivele propuse au fost atinse. În prezent copilul nu prezintă dificultăți și nu necesită intervenții specifice pe acest domeniu.
Compartimentul 4. Adaptări	Referitor la adaptările psihopedagogice: Se introduce următoarea adaptare: „Utilizarea suportului vizual (imagini, pictograme, culori) pentru sprijinirea înțelegerii și realizării sarcinilor de clasificare și ordonare a obiectelor după criterii simple, precum culoarea, mărimea sau forma.”

Nr.	Obiective	Activități	Resurse necesare			Perioada de realizare	Indicatori de rezultat
			Conținuturi	Material e	Persoane implicate, responsabili		
O1.	dezvoltarea treptată a rezistenței fizice prin participare la exerciții de alergare cu durată până la 10 minute.	jocuri de mișcare cu elemente de alergare	Jocurile în echipe: „Cine aduce mai repede toate mingile din coș”; „Prinde-mă dacă poți”; „Ștafeta culorilor”; „Ursul doarme”.	2 coșuri, mingi; obiecte de culori diferite, cartonașe colorate.	Educatorul	4 săptămâni	Participă activ la exercițiile de alergare/jocurile de mișcare fără a manifesta semne evidente de oboseală în primele 5–7 minute. Își menține ritmul de alergare pe parcursul activităților fizice cu durată progresivă (până la 10 minute), fără întreruperi frecvente. Respectă regulile jocurilor de alergare și cooperează cu ceilalți copii în cadrul activităților de grup.

Model Plan de tranziție a copilului din învățământul preșcolar în învățământul primar

Nume/prenume copil _____

Vârsta _____

Perioada tranziției

Nr. ord.	Etape	Procesul de tranziție de la treapta învățământului preșcolar la treapta învățământului primar			Indicatori de realizare
		Activități	Responsabil	Perioada	
1.	Etapa pre tranziție	Elaborarea planului de tranziție și stabilirea responsabilităților persoanelor implicate, stabilirea unor perioade de implementare. Organizarea unei ședințe de prezentare a planului de tranziție, cu participarea părintelui și a echipei PEI, având ca scop clarificarea rolurilor fiecărui membru implicat și oferirea de răspunsuri la întrebările adresate. Pregătirea copilului pentru noua rutină școlară prin crearea unui program zilnic care să includă structura unei zile de școală, de ex. momente pentru activități educaționale, recreative și de odihnă. Informarea părinților despre ofertele educaționale disponibile din districtul școlar sau din exteriorul acestuia, care dispune de serviciile necesare pentru incluziunea și dezvoltarea copilului. Selectarea instituției de învățământ potrivite printr-o decizie informată din partea părinților care oferă cele mai bune condiții pentru asigurarea incluziunii educaționale. Familiarizarea copilului cu mediul școlar prin: organizarea vizitelor în școală	Comisia multidisciplinară în comun cu echipa PEI Părintele și educatorul Educatorul	pe parcursul anului de studii în grupa pregătitoare	Plan elaborat, coordonat Ședință informativă Orarul vizitelor

		(ex. „Ziua ușilor deschise”): familiarizarea cu mediul clasei (poziționarea băncilor, tablei, altor obiecte de școală), interacțiunea cu viitorul învățător; explorarea spațiilor școlare relevante (sala de clasă, curtea, bibliotecă, centrul de resurse pentru educația incluzivă, cantina, grupurile sanitare); prezentarea unor materiale video sau povești despre școală.			
2.	Etapă tranziției	Familiarizarea specialiștilor din școală cu dosarul copilului: documentarea privind progresul și necesitățile copilului, utilizând Raportul despre dezvoltarea fizică, socio-emoțională, cognitivă a limbajului și comunicării, precum și a dezvoltării capacităților și aptitudinilor de învățare, la finele grupei pregătitoare, precum și Raportul de evaluare/reevaluare complexă, elaborat de SAP. Asigurarea prezentații în instituția în care a fost înmatriculat copilul a Raportului de evaluare complexă a dezvoltării copilului elaborat de către SAP. Identificarea necesităților individuale și a punctelor forte ale copilului. Stabilirea serviciilor de suport necesare în mediul școlar pentru satisfacerea nevoilor educaționale ale copilului. Asigurarea includerii educaționale a copilului prin adaptări ambientale: asigurarea accesibilității în spațiul fizic (exterior, interior) al școlii; adaptarea mediului	Membrii CMI din instituția de învățământ	aprilie-mai, grupa pregătitoare	
			Părintele	septembrie anul înmatriculării în clasa a I-a	PEI elaborat și implementat
			Membrii CMI din instituția de învățământ		

		fizic al clasei; și psihopedagogice: adaptarea tehnologiilor și materialelor didactice pentru a facilita procesul de învățare. Organizarea activităților de cunoaștere, autocunoaștere, interacțiune cu colegii de clasă. Implementarea măsurilor de suport pentru facilitarea incluziunii educaționale prin adaptări ambientale (asigurarea accesului fizic în spațiile școlii, modificarea aranjamentului spațiului clasei, crearea unui spațiu predictibil și structurat) și adaptări psihopedagogice (adaptarea tehnologiilor și materialelor didactice pentru a facilita procesul de învățare). Sprijinirea și monitorizarea periodică a progresului copilului în procesul de adaptare.			
--	--	--	--	--	--